

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การจัดการฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง การจัดการฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ในด้านงบประมาณ การคัดเลือก การจัดซื้อ ประเภท และสาขาวิชา รวมทั้งปัญหาในการจัดการฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดสมมุติฐานของการวิจัยไว้ 3 ข้อ คือ

1. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่ จัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร โดยใช้เงินรายได้ของมหาวิทยาลัย คัดเลือกโดยใช้เกณฑ์การมีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย และจัดซื้อผ่านตัวแทนจำหน่ายในประเทศ
2. ฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารส่วนใหญ่ เป็นประเภทครรชนี/สาระสังเขป และมีเนื้อหาในด้านสาขาวิชาแพทยศาสตร์
3. หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบัน ประสบปัญหาในการจัดการฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารไม่แตกต่างกัน

สำหรับวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการสัมภาษณ์บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบงานจัดการฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารในหอสมุดกลาง ห้องสมุดวิทยาเขตที่ทำหน้าที่เป็นหอสมุดกลาง ห้องสมุดคณะและห้องสมุดสถาบัน 41 แห่งๆ ละ 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 41 คน และจากการสัมภาษณ์ พบว่า มีห้องสมุดที่สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวนทั้งสิ้น 36 แห่ง จาก 17 มหาวิทยาลัย จำแนกเป็นหอสมุดกลาง 18 แห่ง และห้องสมุดคณะ/สถาบัน 18 แห่ง ผลการวิจัยสามารถสรุปผลและอภิปรายผลได้ดังนี้

สรุปและอภิปรายผล

1. ข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และห้องสมุด

1.1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐเกือบทั้งหมด 34 คน จาก 36 คน อยู่ในตำแหน่งบรรณารักษ์ ส่วนผู้ตอบอีก 2 คน อยู่ในตำแหน่งนักเอกสารสนเทศ ส่วนสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ตอบจำนวนมากที่สุด 17 คน เป็นหัวหน้าห้องสมุด รองลงมาจำนวน 16 คน เป็นหัวหน้าฝ่าย/งาน และจำนวนน้อยที่สุด 3 คน เป็นบรรณารักษ์ฝ่าย/งานต่างๆ

1.2 ข้อมูลของห้องสมุด

ห้องสมุดเกือบทั้งหมด 32 แห่ง มีการแบ่งหน่วยงานออกเป็นฝ่าย/งานต่างๆ มีห้องสมุดเพียง 4 แห่ง ที่ไม่มีการแบ่งหน่วยงานในห้องสมุด สำหรับห้องสมุดที่มีการแบ่งหน่วยงาน พบว่า ห้องสมุดทุกแห่ง มีสำนักงานเลขานุการ/งานธุรการ รองลงมา ห้องสมุดจำนวน 30 แห่ง มีฝ่าย/งานบริการ และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 1 แห่ง เท่านั้น มีฝ่าย/งาน ที่แตกต่างกันไปในแต่ละห้องสมุด

ในด้านจำนวนหน่วยงานของห้องสมุดแต่ละแห่ง พบว่า หอสมุดกลาง มีการแบ่งหน่วยงานตั้งแต่ 4 – 10 หน่วยงาน ส่วนห้องสมุดคณะ/สถาบัน มีการแบ่งหน่วยงานตั้งแต่ 3 – 9 หน่วยงาน

ห้องสมุดเกือบทั้งหมด (35 แห่ง) มีการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้งานในห้องสมุด โดยห้องสมุดส่วนใหญ่ จำนวน 23 แห่ง ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป INNOPAC ส่วนห้องสมุดที่นำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้กับงานจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร มีจำนวน 13 แห่ง โดยห้องสมุดส่วนใหญ่ 10 แห่ง ใช้โมดูล Acquisition ห้องสมุด 5 แห่ง ใช้โมดูล Serial Control และห้องสมุด 2 แห่ง ใช้ทั้ง 2 โมดูลร่วมกัน

2. การจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร

การจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ จำแนกเป็นข้อมูลด้านต่างๆ ดังนี้ คือ งบประมาณ ชื่อและประเภทของฐานข้อมูล การคัดเลือก การจัดซื้อ และสาขาวิชา

2.1 งบประมาณ

2.1.1 การได้รับจัดสรรงบประมาณ

ในปีงบประมาณ 2541 ห้องสมุดจำนวน 33 แห่ง ได้รับจัดสรรงบประมาณในการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร โดยห้องสมุดส่วนใหญ่ 18 แห่ง ได้รับจัดสรรงบประมาณ สำหรับการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารโดยเฉพาะ ส่วนห้องสมุดอีก 15 แห่ง ไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณโดยเฉพาะ แต่ใช้งบประมาณรวมกับวัสดุอื่นๆ ได้แก่ ใช้งบประมาณรวมกับหนังสือและวารสาร (10 แห่ง) และใช้งบประมาณรวมกับวารสาร (3 แห่ง)

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางจำนวน 8 แห่ง เท่ากัน ได้รับจัดสรรงบประมาณโดยเฉพาะ และไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณโดยเฉพาะ ส่วนห้องสมุดคณะ/สถาบันส่วนใหญ่ 10 แห่ง ได้รับจัดสรรงบประมาณโดยเฉพาะ

การที่ผลการวิจัย พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ ได้รับจัดสรรงบประมาณ สำหรับการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารโดยเฉพาะ อาจเนื่องจาก ห้องสมุดให้ความสำคัญกับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าสำหรับผู้ใช้ และฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร จำเป็นต้องจัดซื้ออย่างต่อเนื่อง ห้องสมุดส่วนใหญ่ จึงได้รับจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารโดยเฉพาะ

ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่า ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Nissley (1990) ที่พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ ได้รับงบประมาณในการจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารรวมกับงบประมาณจัดซื้อวัสดุอื่นๆ และผลการวิจัยของ McKimmie (1992) ที่พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ ได้รับงบประมาณ ในการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารจากงบประมาณของหนังสือ วารสาร และวัสดุอื่นๆ รวมทั้งผลการวิจัยของ Budd และ William (1993) ที่พบว่า ห้องสมุด

สถาบันอุดมศึกษา ส่วนใหญ่ ได้รับงบประมาณ ในการจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารรวมกับงบประมาณของวารสาร

2.1.2 จำนวนเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 15 แห่ง ได้รับงบประมาณในการจัดหาฐานข้อมูลร้อยละ 1 - 10 ของงบประมาณ ในการจัดหาวัสดุสารนิเทศทั้งหมด รองลงมาห้องสมุดจำนวน 8 แห่ง ได้รับงบประมาณร้อยละ 11-20 และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 1 แห่ง ได้รับงบประมาณร้อยละ 71-80

เมื่อพิจารณาสัดส่วนงบประมาณที่ได้รับตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลาง ได้รับจัดสรรงบประมาณในการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารในสัดส่วนร้อยละ 1 - 10 ถึง ร้อยละ 31 - 40 ส่วนห้องสมุดคณะ/สถาบัน ได้รับจัดสรรงบประมาณตั้งแต่ร้อยละ 1 - 10 ถึงร้อยละ 71 - 80

2.1.3 แหล่งที่มาของงบประมาณ

แหล่งที่มาของงบประมาณประจำปี สำหรับการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร พบว่า ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 26 แห่ง ได้จากงบประมาณแผ่นดิน รองลงมาห้องสมุดจำนวน 17 แห่ง ได้รับจากเงินรายได้คณะ/สถาบัน และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 2 แห่ง ได้รับจากเงินพิเศษของห้องสมุด (เช่น ค่าปรับ ค่าถ่ายเอกสาร ฯลฯ)

เมื่อพิจารณาแหล่งงบประมาณที่ห้องสมุดแต่ละประเภทได้รับ พบว่า หอสมุดกลางจำนวนมากที่สุด 16 แห่ง ได้รับจากงบประมาณแผ่นดิน ส่วนห้องสมุดคณะ/สถาบันจำนวนมากที่สุด 16 แห่ง ได้รับจากเงินรายได้คณะ/สถาบัน

เมื่อพิจารณาการจัดลำดับความสำคัญของแหล่งงบประมาณ พบว่า หอสมุดกลาง ให้ความสำคัญกับงบประมาณแผ่นดิน เป็นอันดับ 1 ในขณะที่ห้องสมุดคณะ/สถาบันให้ความสำคัญกับเงินรายได้คณะ/สถาบัน เป็นอันดับ 1

ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่า ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 1 ที่กำหนดว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่ จัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร โดยใช้เงินรายได้ของมหาวิทยาลัย

การที่ผลการวิจัย พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่ไม่ใช้เงินรายได้ของมหาวิทยาลัยแต่ใช้เงินงบประมาณแผ่นดินในการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร อาจเนื่องจาก ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐทุกแห่งได้รับงบประมาณแผ่นดิน ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว ในขณะที่เดียวกัน หอสมุดกลางบางแห่ง ลดการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารลง ทำให้งบประมาณที่ใช้ในการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารลดลงด้วย จึงสามารถใช้เงินงบประมาณแผ่นดินสนับสนุนการจัดซื้อได้ส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตาม หอสมุดกลางจำนวนรองลงมา 12 แห่ง ก็ใช้เงินรายได้ของมหาวิทยาลัยร่วมด้วย เพื่อให้จำนวนเงินงบประมาณในการจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารเพียงพอกับจำนวนรายการที่จัดซื้อ ส่วนห้องสมุดคณะ/สถาบัน พบว่า ห้องสมุดเกือบทุกแห่ง ใช้เงินรายได้ของคณะ/สถาบัน อาจเนื่องจาก ห้องสมุดคณะ/สถาบัน บอกรับฐานข้อมูลเฉพาะสาขาวิชาจำนวนมากกว่าหอสมุดกลาง ซึ่งเงินงบประมาณแผ่นดิน ไม่สามารถนำมาใช้ได้เพียงพอ จึงต้องใช้เงินรายได้ของคณะ/สถาบันเป็นหลัก เพื่อให้สามารถจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารรายการที่บอกรับอยู่แล้วได้อย่างต่อเนื่องทั้งหมด ซึ่งเงินรายได้ของคณะ/สถาบันส่วนหนึ่งก็จัดสรรมาจากเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย

2.1.4 ลักษณะการใช้จ่ายเงินงบประมาณ

ห้องสมุดส่วนใหญ่ 24 แห่ง ใช้จ่ายเงินงบประมาณในการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร โดยใช้ครั้งเดียวหมดหรือเกือบหมดในแต่ละปี รองลงมาห้องสมุดจำนวน 11 แห่ง ใช้จ่ายเงินงบประมาณ โดยการซื้อตามแต่โอกาส เช่น เป็นฐานข้อมูลที่น่าสนใจออกมาใหม่ และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 9 แห่ง ใช้จ่ายเงินงบประมาณ โดยการแบ่งซื้อเป็นงวดๆ ตามงบประมาณที่ได้รับในแต่ละงวด

เมื่อพิจารณาการใช้จ่ายเงินงบประมาณตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบันจำนวนสูงสุด 12 แห่ง เท่ากัน ใช้จ่ายเงินงบประมาณในการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร โดยใช้ครั้งเดียวหมดหรือเกือบหมดในแต่ละปี และเมื่อพิจารณาการจัดลำดับความสำคัญของลักษณะการใช้จ่ายเงินงบประมาณ พบว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบัน ให้ความสำคัญกับลักษณะการใช้จ่ายเงินเหมือนกัน คือ ใช้ครั้งเดียวหมดหรือเกือบหมดในแต่ละปี เป็นอันดับ 1

2.2 จำนวนและประเภทของฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร

ห้องสมุดเกือบทั้งหมด 35 แห่ง จัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทวรรณกรรม/สารระสังเขป และห้องสมุดจำนวน 14 แห่ง จัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทเอกสารฉบับเต็ม เมื่อพิจารณาการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารในห้องสมุดแต่ละแห่ง พบว่า ห้องสมุดจำนวน 22 แห่ง จัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทวรรณกรรม/สารระสังเขปเพียงประเภทเดียว ห้องสมุดจำนวน 13 แห่ง จัดหาฐานข้อมูลทั้ง 2 ประเภท และห้องสมุด 1 แห่ง จัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทเอกสารฉบับเต็มประเภทเดียว

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 36 แห่ง จัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร รวมจำนวนทั้งสิ้น 94 ฐานข้อมูล จำแนกเป็นฐานข้อมูลประเภทวรรณกรรม/สารระสังเขป จำนวน 67 ฐานข้อมูล และประเภทเอกสารฉบับเต็ม จำนวน 27 ฐานข้อมูล

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางมีจำนวนฐานข้อมูลวารสาร ตั้งแต่ 1 – 11 ฐานข้อมูล โดยสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีฐานข้อมูลจำนวนมากที่สุด ส่วนห้องสมุดคณะ/สถาบัน มีฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารจำนวนตั้งแต่ 1 – 21 ฐานข้อมูล โดยห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล มีฐานข้อมูลจำนวนมากที่สุด

การที่ผลการวิจัย พบว่า ห้องสมุดเกือบทั้งหมด จัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทวรรณกรรม/สารระสังเขป อาจเนื่องจาก ฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทวรรณกรรม/สารระสังเขปเป็นฐานข้อมูลที่ประกอบด้วย บทความจากวารสารหลายชื่อ และมีจำนวนบทความมาก นอกจากให้บรรณานุกรมของบทความวารสารแล้ว บางฐานข้อมูลยังมีสารระสังเขปด้วย ประกอบกับฐานข้อมูลประเภทนี้มีผู้ผลิตเป็นจำนวนมาก และราคาถูกกว่าฐานข้อมูลประเภทเอกสารฉบับเต็ม ห้องสมุดส่วนใหญ่ จึงจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทวรรณกรรม/สารระสังเขปไว้ให้บริการในห้องสมุด

ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ที่กำหนดว่า ฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่จัดหาส่วนใหญ่ เป็นประเภทวรรณกรรม/สารระสังเขป และผลการวิจัยดังกล่าว ยังพบว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของมยุรี จุลกัณฑ์ (2538) ที่พบว่า ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 26 แห่ง ซึ่งมีฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารให้บริการทั้งสิ้น 56 ฐานข้อมูลนั้น ฐาน

ข้อมูลส่วนใหญ่ เป็นฐานข้อมูลบรรณานุกรม 45 ฐานข้อมูล ส่วนฐานข้อมูลเต็มรูปมีจำนวนเพียง 11 ฐานข้อมูล

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยในส่วนของห้องสมุดที่มีฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารจำนวนมากที่สุด พบว่า มีบางส่วนสอดคล้อง และไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มยุรี จุกกัณฑ์ (2538) โดยในส่วนที่ไม่สอดคล้อง คือ ผลการวิจัยของ มยุรี จุกกัณฑ์ พบว่า หอสมุดกลางที่ให้บริการฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารมากที่สุด คือ หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (15 ฐานข้อมูล) ในขณะที่การวิจัยครั้งนี้ พบว่า หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารเพียง 1 ฐานข้อมูล เท่านั้น การที่ผลการวิจัย ปรากฏเช่นนี้ เนื่องจาก ในปัจจุบัน หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ลดการบอกรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารลงเกือบทั้งหมด และหันมาบอกรับฐานข้อมูลออนไลน์แทน

ส่วนผลการวิจัยที่สอดคล้องกันคือ ผลการวิจัยของ มยุรี จุกกัณฑ์ พบว่า ห้องสมุดคณะ ที่มีฐานข้อมูลซีดีรอมให้บริการมากที่สุด คือ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

สำหรับฐานข้อมูลทั้ง 94 ฐานข้อมูล ที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐจัดหา พบว่า ฐานข้อมูลส่วนใหญ่ 66 ฐานข้อมูล เป็นฐานข้อมูลที่มีการจัดหาในห้องสมุดเพียงแห่งเดียว ส่วนฐานข้อมูลที่ห้องสมุดบอกรับตรงกันมากกว่า 1 แห่ง มีจำนวน 28 ฐานข้อมูล โดยฐานข้อมูล ERIC เป็นฐานข้อมูลที่ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 11 แห่ง จัดหา รองลงมา คือ ฐานข้อมูล MEDLINE (9 แห่ง) และฐานข้อมูลที่จัดหาตรงกันในห้องสมุดจำนวน 2 แห่ง มี 15 ฐานข้อมูล

ผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Budd และ William (1993) ที่พบว่า ฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่ห้องสมุดส่วนใหญ่จัดซื้อคือ Psyc LIT ทั้งนี้อาจเนื่องจาก สถาบันอุดมศึกษาที่ Budd และ William สํารวจส่วนใหญ่เปิดสอนหลักสูตรทางด้านจิตวิทยาทั่วไป ดังนั้นจึงจัดหาฐานข้อมูล Psyc LIT เป็นส่วนใหญ่

2.3 การคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร

2.3.1 ชื่อหน่วยงานและตำแหน่งของบุคลากรที่รับผิดชอบ / เกี่ยวข้องกับงานคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร

ห้องสมุดคณะ/สถาบันทุกแห่งไม่มีฝ่าย/งาน ใดรับผิดชอบ การคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร เนื่องจากผู้คัดเลือก คือ หัวหน้าห้องสมุด ส่วนหอสมุดกลาง ส่วนใหญ่ 9 แห่ง มีฝ่าย/งานพัฒนาทรัพยากร รับผิดชอบคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทวรรณิ/สาระสังเขป และเอกสารฉบับเต็ม รองลงมาหอสมุดกลาง 7 แห่ง มีฝ่าย/งานบริการรับผิดชอบ และหอสมุดกลางจำนวนน้อยที่สุด 1 แห่ง เท่านั้น มีฝ่ายวารสาร และฝ่ายบริการช่วยการค้นคว้าวิจัยรับผิดชอบ

การที่ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดคณะ/สถาบันทุกแห่ง ไม่มีฝ่าย/งานใด รับผิดชอบการคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร แต่ให้หัวหน้าห้องสมุดเป็นผู้คัดเลือก อาจเนื่อง มาจาก ห้องสมุดคณะ/สถาบันเป็นห้องสมุดขนาดเล็ก มีบุคลากรจำนวนไม่มาก ประกอบกับฐาน ข้อมูลซีดีรอมวารสารมีราคาแพงและเน้นสาขาวิชาเฉพาะ ผู้คัดเลือกต้องรวบรวมข้อมูลเพื่อการ พิจารณามากพอสมควร หัวหน้าห้องสมุดจึงเป็นผู้รับผิดชอบเอง ส่วนหอสมุดกลางจำนวนมากที่ สุดซึ่งมีฝ่าย/งานพัฒนาทรัพยากรรับผิดชอบ อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้นำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้กับงานห้องสมุด จึงมีการจัดระบบงานของห้องสมุดใหม่ โดย จัดงานที่เกี่ยวกับการจัดหาทรัพยากรสารนิเทศทุกประเภทไว้ที่ฝ่าย/งานพัฒนาทรัพยากร

สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร ประเภทวรรณิ/สาระสังเขป และประเภทเอกสารฉบับเต็ม พบว่ามีห้องสมุดจำนวน 7 แห่ง ที่มี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมในการคัดเลือก โดยห้องสมุดจำนวน 2 แห่งเท่านั้นมีฝ่าย/งานบริการ และ ฝ่าย/งานวารสารเกี่ยวข้อง และห้องสมุด 1 แห่งเท่านั้นมีฝ่าย/งานอื่นๆ เกี่ยวข้อง ได้แก่ ฝ่ายบริการ ช่วยการค้นคว้าวิจัย ฝ่ายบริการสืบค้นสารนิเทศ ฝ่ายเทคโนโลยีห้องสมุด ฝ่ายห้องสมุดสาขา และ ฝ่าย/งานพัฒนาทรัพยากร

ในด้านตำแหน่งของบุคลากรที่รับผิดชอบงานคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอม วารสารประเภทวรรณิ/สาระสังเขป และประเภทเอกสารฉบับเต็ม พบว่า ห้องสมุดเกือบทั้งหมด 34 แห่ง มีบรรณารักษ์เป็นผู้รับผิดชอบในการคัดเลือก และห้องสมุดอีก 2 แห่ง มีนักเอกสาร สนเทศเป็นผู้รับผิดชอบในการคัดเลือก

สำหรับตำแหน่งของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานคัดเลือกฐานข้อมูล
ซีดีรอมวารสารประเภทวรรณคดี/สารสังเขป พบว่าห้องสมุด 6 แห่ง มีบรรณารักษ์ฝ่าย/งานอื่นร่วม
เกี่ยวข้อง ส่วนห้องสมุดอีก 1 แห่ง มีนักเอกสารสนเทศร่วมเกี่ยวข้อง

2.3.2 นโยบายการคัดเลือก

ห้องสมุดส่วนใหญ่จำนวน 25 แห่ง มีนโยบายในการคัดเลือกฐานข้อมูล
ซีดีรอมวารสาร ส่วนห้องสมุดอีกจำนวน 11 แห่ง ไม่มีนโยบายในการคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอม
วารสาร โดยห้องสมุดที่มีนโยบายในการคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารพบว่า ห้องสมุดส่วน
ใหญ่ 22 แห่ง มีนโยบายไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนห้องสมุดอีก 3 แห่ง มีนโยบายเป็นลาย
ลักษณ์อักษร เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุดพบว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/
สถาบันส่วนใหญ่ (13 แห่งและ 12 แห่ง ตามลำดับ) มีนโยบายในการคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวาร
สาร และห้องสมุดเกือบทั้งหมด (12 แห่งและ 10 แห่ง) มีนโยบายไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

2.3.3 ผู้มีสิทธิเสนอแนะรายชื่อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร

ห้องสมุดส่วนใหญ่ 32 แห่ง ผู้มีสิทธิเสนอแนะรายชื่อฐานข้อมูลซีดีรอม
วารสาร คือ อาจารย์/นักวิจัย รองลงมา คือ บรรณารักษ์ (29 แห่ง) และน้อยที่สุด คือ ข้าราชการทั่ว
ไป (11 แห่ง)

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุดพบว่า หอสมุดกลางจำนวนมากที่
สุด 15 แห่ง เท่ากัน ผู้มีสิทธิเสนอแนะเป็นบรรณารักษ์ และอาจารย์/นักวิจัย ส่วนห้องสมุดคณะ/
สถาบัน จำนวนมากที่สุด 17 แห่ง ผู้มีสิทธิเสนอแนะ คือ อาจารย์/นักวิจัย

ส่วนจำนวนประเภทของผู้มีสิทธิเสนอแนะรายชื่อฐานข้อมูลซีดีรอม
วารสาร พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 1-7 ประเภท โดยห้องสมุดที่มีผู้มีสิทธิเสนอแนะ มากที่สุด 7
ประเภท มีจำนวน 1 แห่ง คือ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2.3.4 วิธีการเสนอแนะรายชื่อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร

ในการเสนอแนะรายชื่อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร ห้องสมุดส่วนใหญ่ 30 แห่งให้ผู้เข้ามาเสนอแนะโดยตรงกับห้องสมุด รองลงมาห้องสมุดจำนวน 23 แห่ง ให้ผู้ใช้ส่งแคตตาล็อกให้ห้องสมุด และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 15 แห่ง ให้กรอกแบบฟอร์มเสนอแนะให้กับทางห้องสมุด

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุดพบว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบันส่วนใหญ่ (16 แห่ง และ 14 แห่ง ตามลำดับ) ให้ผู้เข้ามาเสนอแนะโดยตรงกับห้องสมุด

ส่วนจำนวนวิธีการที่ใช้ในการเสนอแนะรายชื่อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารของห้องสมุดแต่ละแห่งมีตั้งแต่ 1 - 6 วิธี โดยห้องสมุดที่มีวิธีการเสนอแนะมากที่สุด 6 วิธี มีจำนวน 4 แห่ง

2.3.5 กลุ่มที่ใช้ในการคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร

ห้องสมุดเกือบทั้งหมด 34 แห่ง ใช้แคตตาล็อกจากสำนักพิมพ์/ผู้ผลิต/ผู้จำหน่ายเป็นคู่มือในการคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร รองลงมาห้องสมุดจำนวน 16 แห่ง เท่านั้น ใช้บทวิจารณ์ฐานข้อมูลในบทวิจารณ์ฐานข้อมูลในวารสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และรายชื่อฐานข้อมูลเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 15 แห่ง ใช้รายชื่อฐานข้อมูลสารนิเทศในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

เมื่อพิจารณาตามประเภทห้องสมุดพบว่า หอสมุดกลางทั้งหมดและห้องสมุดคณะ/สถาบันเกือบทั้งหมด (18 แห่ง และ 16 แห่ง ตามลำดับ) ใช้แคตตาล็อกจากสำนักพิมพ์/ผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย

ส่วนจำนวนคู่มือที่บรรณารักษ์ใช้ในการคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 1 - 4 ประเภท โดยห้องสมุดที่ใช้คู่มือมากที่สุด 4 ประเภท มีจำนวน 6 แห่ง

2.3.6 เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร เพื่อขอรับใหม่

เกณฑ์ที่ห้องสมุดใช้ในการพิจารณาคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทวรรณิ/สาระสังเขป และประเภทเอกสารฉบับเต็มเพื่อขอรับใหม่พบว่า ห้องสมุดเกือบทั้งหมด 35 แห่ง ใช้เกณฑ์มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย รองลงมาห้องสมุดจำนวน 29 แห่ง ใช้เกณฑ์มีความต้องการของผู้ใช้ และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 8 แห่ง ใช้เกณฑ์สำนักพิมพ์หรือตัวแทนมีส่วนลดให้

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบันเกือบทั้งหมด (17 แห่ง และ 16 แห่ง ตามลำดับ) ใช้เกณฑ์มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย

สำหรับการจัดลำดับความสำคัญของเกณฑ์ที่ห้องสมุดใช้ในการพิจารณาคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารทั้งประเภทวรรณิ/สาระสังเขป และเอกสารฉบับเต็มพบว่า ห้องสมุดทั้ง 2 ประเภท ให้ความสำคัญกับเกณฑ์มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเป็นอันดับ 1

ส่วนจำนวนเกณฑ์ที่ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้ในการคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทวรรณิ/สาระสังเขป เพื่อขอรับใหม่ พบว่ามีจำนวนตั้งแต่ 2 - 15 เกณฑ์ โดยห้องสมุดที่ใช้เกณฑ์มากที่สุด 15 เกณฑ์ มีจำนวน 6 แห่ง ส่วนเกณฑ์ที่ห้องสมุดใช้ในการคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทเอกสารฉบับเต็ม พบว่ามีจำนวนตั้งแต่ 1 - 15 เกณฑ์ โดยห้องสมุดที่ใช้เกณฑ์มากที่สุด 15 เกณฑ์ มีจำนวน 2 แห่ง

2.3.7 เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาประเมินฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร เพื่อขอรับต่อ

เกณฑ์ที่ห้องสมุดใช้ในการพิจารณาคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทวรรณิ/สาระสังเขป และประเภทเอกสารฉบับเต็มเพื่อขอรับต่อ พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ 33 แห่ง ใช้เกณฑ์มีปริมาณการใช้สูง รองลงมาห้องสมุดจำนวนใกล้เคียงกัน 32 แห่ง ใช้เกณฑ์มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 12 แห่ง ใช้เกณฑ์สามารถติดตามหาวารสารต้นฉบับในห้องสมุดได้

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุดพบว่า หอสมุดกลางเกือบทั้งหมด 17 แห่งใช้เกณฑ์ปริมาณการใช้สูง ส่วนห้องสมุดคณะ/สถาบันเกือบทั้งหมด 17 แห่ง ใช้เกณฑ์ความต้องการของผู้ใช้

สำหรับการจัดลำดับความสำคัญของเกณฑ์ที่ห้องสมุดใช้ในการพิจารณาคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทวรรณกรรม/สาระสังเขป พบว่า ให้ความสำคัญกับเกณฑ์เนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย เป็นอันดับ 1 ส่วนการพิจารณาคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทเอกสารฉบับเต็มพบว่า ห้องสมุดให้ความสำคัญกับเกณฑ์ปริมาณการใช้สูงเป็นอันดับ 1

ส่วนจำนวนเกณฑ์ที่ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้ในการพิจารณาประเมินค่าฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทวรรณกรรม/สาระสังเขปเพื่อบอกรับต่อ พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 2-11 เกณฑ์ โดยห้องสมุดที่ใช้เกณฑ์มากที่สุด 11 เกณฑ์มีจำนวน 5 แห่ง สำหรับเกณฑ์ที่ห้องสมุดใช้เกณฑ์พิจารณาประเมินค่าฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทเอกสารฉบับเต็มเพื่อบอกรับต่อ พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 1-11 เกณฑ์ โดยห้องสมุดที่ใช้เกณฑ์ต่างๆ มากที่สุด 11 เกณฑ์ มีจำนวน 1 แห่ง

การที่ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดใช้เกณฑ์มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย สำหรับการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารเพื่อบอกรับต่อ อาจเนื่องมาจาก ห้องสมุดเป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ที่มีเนื้อหาตรงตามหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ ในการศึกษา ค้นคว้า ประกอบการเรียน ดังนั้นเกณฑ์ที่ใช้เลือกจึงพิจารณาจากหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ในขณะที่ส่วนเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร เพื่อบอกรับต่อนั้น ใช้ทั้งเกณฑ์มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน และเกณฑ์ปริมาณการใช้สูง เนื่องจากเมื่อห้องสมุดจัดหาเข้ามาให้บริการแล้ว การจะพิจารณาว่ารายการใดควรบอกรับต่อหรือไม่ จำเป็นต้องพิจารณาปริมาณการใช้ร่วมด้วย เพื่อให้การจัดหาฐานข้อมูลมีการใช้อย่างคุ้มค่ากับงบประมาณที่ใช้ในการบอกรับ

ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่า ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Goldberg (1992) ที่พบว่า เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินค่าฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร ประเภทวรรณกรรม/สาระสังเขป ที่มีลำดับความสำคัญสูงสุด คือ ความถูกต้องแม่นยำ

ผลการวิจัยในส่วนของเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือกฐานข้อมูล ซีดีรอมวารสาร สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ในส่วนที่กำหนดว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ส่วนใหญ่คัดเลือกโดยใช้เกณฑ์การมีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนใน มหาวิทยาลัย

2.4. การจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร

2.4.1 หน่วยงานและตำแหน่งของบุคลากรที่รับผิดชอบงานจัดซื้อฐานข้อมูล ซีดีรอมวารสาร

ห้องสมุดคณะ / สถาบันเกือบทุกแห่ง (17 แห่ง) ไม่มีฝ่าย / งานใครรับผิดชอบงานจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทครchner / สารสังเขป และประเภทเอกสารฉบับเต็ม แต่มีผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อคือ หัวหน้าห้องสมุด มีห้องสมุดเพียง 1 แห่ง คือ ห้องสมุด คณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีฝ่าย / งานวารสารรับผิดชอบ ส่วนหอสมุดกลางจำนวนมากที่สุด 10 แห่งมีฝ่าย / งานพัฒนาการกรับผิดชอบซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารทุกประเภท รองลงมาห้องสมุดจำนวน 5 แห่ง มีฝ่าย / งานบริการรับผิดชอบ และหอสมุดกลางน้อยที่สุด 1 แห่ง มีฝ่ายบริการช่วยการค้นคว้าวิจัยรับผิดชอบ

ผู้รับผิดชอบงานจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารของห้องสมุดเกือบทั้งหมด 34 แห่ง อยู่ในตำแหน่งบรรณารักษ์ ส่วนห้องสมุดอีก 2 แห่ง มีนักเอกสารสนเทศเป็นผู้รับผิดชอบ

เมื่อพิจารณาจำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบ พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ 30 แห่ง มีผู้รับผิดชอบจัดซื้อฐานข้อมูลเพียง 1 คน ส่วนห้องสมุดอีก 4 แห่งมีผู้รับผิดชอบ 2 คน

2.4.2 วิธีการจัดซื้อ / บอกรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร

ห้องสมุดทั้งหมด 36 แห่ง จัดซื้อ / บอกรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารผ่านตัวแทนจำหน่าย มีห้องสมุดเพียง 7 แห่ง จัดซื้อ / บอกรับโดยตรงกับสำนักพิมพ์ / ผู้ผลิต / ผู้จำหน่าย สำหรับห้องสมุดที่จัดซื้อ / บอกรับผ่านตัวแทนจำหน่ายพบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ 29 แห่ง จัดซื้อ / บอกรับผ่านตัวแทนจำหน่ายในประเทศ รองลงมาห้องสมุดจำนวน 7 แห่งเท่านั้น

จัดซื้อ / บอกรับผ่านตัวแทนจำหน่ายต่างประเทศ และตัวแทนจำหน่ายต่างประเทศที่มีสาขาในประเทศ

การที่ห้องสมุดทุกแห่งบอกรับ / จัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารผ่านตัวแทนจำหน่ายแม้จะต้องเสียค่าบริการในการบอกรับสูง อาจเนื่องจากการบอกรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารต้องทำอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี การบอกรับผ่านตัวแทนจำหน่ายจะทำให้ห้องสมุดได้รับบริการการต่ออายุฐานข้อมูลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และได้รับฐานข้อมูลที่มีเนื้อหาทันสมัยในทันทีที่มีการปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ ตัวแทนจำหน่ายส่วนใหญ่ยังจัดซื้อลิขสิทธิ์ฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารจากผู้ผลิตมาจำหน่ายแต่เพียงผู้เดียว ทำให้ห้องสมุดต้องจัดซื้อ / บอกรับกับตัวแทนจำหน่ายเท่านั้น ถึงแม้ว่าราคาในการจัดซื้อจะสูงก็ตาม

ผลการวิจัยในส่วนนี้พบว่า สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1. ในส่วนที่กำหนดว่าห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่ จัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารผ่านตัวแทนจำหน่ายในประเทศ ผลการวิจัยดังกล่าวยังพบว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของมยุรี จุลกันท์ (2538) ที่พบว่า ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ 21 แห่ง จัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารโดยผ่านตัวแทนภายในประเทศ

2.4.2.1 เหตุผลที่ห้องสมุดเลือกจัดซื้อ / บอกรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารโดยตรงจากสำนักพิมพ์ / ผู้ผลิต / ผู้จำหน่าย (ห้องสมุด 7 แห่ง)

ในการจัดซื้อ / บอกรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารโดยตรงจากสำนักพิมพ์ / ผู้ผลิต / ผู้จำหน่าย ห้องสมุดเกือบทั้งหมด (6 แห่ง) ใช้เหตุผลในการเลือกคือ ราคาค่าบอกรับถูกกว่าบอกรับผ่านตัวแทนจำหน่าย รองลงมาห้องสมุด 4 แห่งให้เหตุผลว่า ห้องสมุดไม่ต้องเสียค่าบริการ และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 1 แห่งเท่ากันให้เหตุผลความน่าเชื่อถือ และความมีชื่อเสียงของสำนักพิมพ์ / ผู้ผลิต / ผู้จำหน่าย และสำนักพิมพ์ / ผู้ผลิต / ผู้จำหน่าย มีทีมงานเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ฐานข้อมูลนั้นๆ ครอบคลุม

เมื่อพิจารณาตามประเภทของของห้องสมุด พบว่า เหตุผลที่ห้องสมุดกลาง และห้องสมุดคณะ / สถาบันจำนวนสูงสุด (3 แห่ง เท่ากัน) ใช้ในการเลือกคือ ราคาค่าบอกรับถูกกว่าบอกรับผ่านตัวแทนจำหน่าย

ส่วนจำนวนเหตุผลที่ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้ในการเลือก พบว่า มีจำนวน

ตั้งแต่ 1-4 ข้อ โดยห้องสมุดที่ใช้เหตุผลมากที่สุด 4 ข้อ มีจำนวน 1 แห่งคือสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2.4.2.2 เหตุผลที่ห้องสมุดเลือกจัดซื้อ / บอกรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร ผ่านตัวแทนจำหน่าย (ห้องสมุด 36 แห่ง)

เหตุผลที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ 27 แห่ง ใช้ในการเลือกจัดซื้อ/บอกรับ ฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารผ่านตัวแทนจำหน่าย คือ ตัวแทนมีลิขสิทธิ์จำหน่ายแต่ผู้เดียว รองลงมา ห้องสมุดจำนวน 15 แห่ง ตอบว่าตัวแทนรับผิดชอบการส่งฐานข้อมูล และรับประกันการชำรุดเสียหาย และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 2 แห่ง ระบุว่า ตัวแทนมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในแต่ละสาขาวิชาของฐานข้อมูล

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลาง และห้องสมุดคณะ / สถาบัน ส่วนใหญ่ (14 แห่ง และ 13 แห่ง ตามลำดับ) ใช้เหตุผลในการเลือกคือ ตัวแทนจำหน่ายมีลิขสิทธิ์แต่ผู้เดียว

ส่วนจำนวนเหตุผลที่ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้ในการเลือกพบว่า มีจำนวน ตั้งแต่ 1-7 ข้อ โดยห้องสมุดที่ใช้เหตุผลมากที่สุด 7 ข้อ มีเพียง 1 แห่ง คือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.4.2.3 เหตุผลที่ห้องสมุดเลือกใช้ตัวแทนในประเทศ เพื่อจัดซื้อ / บอกรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร (ห้องสมุด 29 แห่ง)

เหตุผลที่ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 17 แห่ง ใช้ในการเลือกคือ ตัวแทนมีลิขสิทธิ์จำหน่ายแต่ผู้เดียว รองลงมาห้องสมุดจำนวน 16 แห่งใช้เหตุผลในการเลือกคือ สะดวกในการติดตามทวงถาม และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุดใช้เหตุผล มีตัวแทนให้เลือกมากกว่า 1 แห่ง

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า เหตุผลที่หอสมุดกลาง จำนวนมากที่สุด 9 แห่ง ใช้ในการเลือกคือ สะดวกในการติดตามทวงถาม ส่วนห้องสมุดคณะ / สถาบัน จำนวนมากที่สุด 9 แห่ง ใช้เหตุผลในการเลือกคือตัวแทนมีลิขสิทธิ์จำหน่ายแต่ผู้เดียว

ส่วนจำนวนเหตุผลที่ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้ พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 1-6 ข้อ โดยห้องสมุดที่ใช้เหตุผลมากที่สุด 6 ข้อ มีจำนวน 2 แห่งคือ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2.4.2.4 เหตุผลที่ห้องสมุดเลือกใช้ตัวแทนในต่างประเทศ เพื่อจัดซื้อ / บอกรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร (ห้องสมุด 7 แห่ง)

เหตุผลที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ 5 แห่ง ใช้ในการเลือกคือ ได้รับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร เพราะสามารถติดต่อกับผู้ผลิตได้เร็วกว่าตัวแทนในประเทศ รองลงมาห้องสมุดจำนวน 4 แห่ง ใช้เหตุผลลักษณะการดำเนินงาน และการให้บริการเป็นระบบกว่าตัวแทนในประเทศ และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด ใช้เหตุผลรู้จักลักษณะพิเศษของสำนักพิมพ์ / ผู้ผลิต / ผู้จำหน่าย ต่าง ๆ ดีกว่าตัวแทนในประเทศและไม่มีสำนักงานของตัวแทนนั้น ๆ ในประเทศไทย

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า เหตุผลที่หอสมุดกลางจำนวนมากที่สุด 3 แห่ง เท่ากัน ใช้ในการเลือกคือ ลักษณะการดำเนินงาน และการให้บริการเป็นระบบกว่าตัวแทนในประเทศ คิดค่าบริการโดยเฉลี่ยถูกกว่าตัวแทนในประเทศ และได้รับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารเร็ว ส่วนห้องสมุดคณะ / สถาบัน จำนวนมากที่สุด 2 แห่ง ใช้เหตุผลในการเลือกคือ ได้รับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารเร็ว เพราะสามารถติดต่อกับผู้ผลิตได้เร็วกว่าตัวแทนในประเทศ

ส่วนจำนวนเหตุผลที่ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้ในการเลือก พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 1-4 ข้อ โดยห้องสมุดที่ใช้เหตุผลมากที่สุด 4 ข้อ มีจำนวน 1 แห่งคือ ฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2.4.2.5 เหตุผลที่ห้องสมุดเลือกใช้ตัวแทนต่างประเทศที่มีสาขาในประเทศ เพื่อจัดซื้อ / บอกรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร (ห้องสมุด 7 แห่ง)

เหตุผลที่ห้องสมุดทั้งหมด 7 แห่ง ใช้ในการเลือกคือ สะดวกในการติดตามทวงถาม รองลงมาห้องสมุดจำนวน 6 แห่ง ใช้เหตุผลสามารถติดต่อได้รวดเร็ว และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 1 แห่ง ใช้เหตุผลได้รับส่วนลดจากตัวแทน

เมื่อพิจารณาเหตุผลตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลาง
จำนวนมากที่สุด 4 แห่ง ใช้เหตุผลในการเลือกคือ สะดวกในการติดตามทวงถาม ส่วนห้องสมุด
คณะ / สถาบัน จำนวนมากที่สุด 3 แห่ง เท่ากัน ใช้เหตุผลในการคัดเลือกคือ สะดวกในการเบิก
จ่าย เพราะไม่ต้องยุ่งยากกับการแลกเปลี่ยนเงินต่างประเทศ สามารถติดต่อได้รวดเร็ว และสะดวก
ในการติดตามทวงถาม

ส่วนจำนวนเหตุผลที่ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้ พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 3-7
ข้อ โดยเหตุผลมากที่สุด 7 ข้อ มีจำนวน 1 แห่ง คือ ห้องสมุดกลุ่มแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2.4.3 แหล่งจัดซื้อและลิขสิทธิ์ฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่ห้องสมุดจัดซื้อ

แหล่งที่ห้องสมุดจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารทั้ง 94 ฐานข้อมูล มี
จำนวนทั้งหมด 18 แห่ง จำแนกเป็นสำนักพิมพ์ 7 แห่ง และตัวแทนจำหน่าย 11 แห่ง โดย
แหล่งที่ห้องสมุดจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารมากที่สุด 64 ชื่อ คือ Book Promotion รองลง
มาแหล่งที่ห้องสมุดจัดซื้อฐานข้อมูล 12 ชื่อคือ CSC ส่วนแหล่งที่ห้องสมุดจัดซื้อฐานข้อมูลน้อย
ที่สุด 1 ชื่อ มีจำนวน 9 แห่ง

เมื่อพิจารณาจำนวนฐานข้อมูลที่จัดซื้อตามประเภทของแหล่งจัดซื้อ พบ
ว่า ห้องสมุดจัดซื้อฐานข้อมูลจากสำนักพิมพ์ (7 แห่ง) ตั้งแต่ 1-5 ชื่อ โดยห้องสมุดจัดซื้อจาก
H.W. Wilson Company จำนวนมากที่สุด 5 ชื่อ สำหรับแหล่งจัดซื้อประเภทตัวแทนจำหน่าย
ห้องสมุดจัดซื้อฐานข้อมูลจำนวนตั้งแต่ 1-64 ชื่อ โดยตัวแทนที่ห้องสมุดจัดซื้อฐานข้อมูลมากที่
สุด 64 ชื่อคือ บริษัท Book Promotion

ส่วนลิขสิทธิ์ของฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารทั้ง 94 ชื่อ พบว่า เป็น
ลิขสิทธิ์ของผู้ผลิต 27 แห่ง โดยฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารจำนวนมากที่สุด 46 ชื่อ เป็นลิขสิทธิ์
ของ Silver Platter

2.4.4 ข้อกำหนดของแหล่งจัดซื้อ

ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดซื้อที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ 26 แห่ง ได้รับจากแหล่งจัดซื้อคือ การบอกรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารในระบบเครือข่าย ราคาจะสูงขึ้นตามจำนวนผู้ใช้ รองลงมาห้องสมุดจำนวน 23 แห่ง ได้รับข้อกำหนดว่า บอกรับฐานข้อมูลในระบบเครือข่าย ราคาจะสูงกว่าระบบเดี่ยว และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 4 แห่ง ได้รับข้อกำหนดว่า คิดค่าบริการจัดส่งฐานข้อมูล โดยราคาแตกต่างกันตามวิธีการจัดส่ง

เมื่อพิจารณาตามประเภทห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางส่วนใหญ่จำนวน 13 แห่งเท่านั้น ได้รับข้อกำหนดว่าบอกรับฐานข้อมูลในระบบเครือข่ายราคาจะสูงกว่าระบบเดี่ยว และบอกรับฐานข้อมูลในระบบเครือข่ายราคาจะสูงขึ้นตามจำนวนผู้ใช้ ส่วนห้องสมุดคณะ / สถาบัน ส่วนใหญ่จำนวน 13 แห่ง ได้รับข้อกำหนดว่า บอกรับฐานข้อมูลในระบบเครือข่ายราคาจะสูงขึ้นตามจำนวนผู้ใช้

สำหรับจำนวนข้อกำหนดที่ห้องสมุดแต่ละแห่งได้รับ พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 1-5 ข้อโดยห้องสมุดที่ได้รับข้อกำหนดมากที่สุด 5 ข้อ มีจำนวน 2 แห่งคือ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2.4.5 วิธีการปฏิบัติในการคัดเลือกแหล่งจัดซื้อ เพื่อบอกรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร

ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 18 แห่ง ใช้วิธีการติดต่อสอบถามบรรณารักษ์จากห้องสมุดอื่นๆ ที่ใช้บริการจากแหล่งจัดซื้อต่าง ๆ และทดลองใช้บริการจากแหล่งจัดซื้อนั้น ๆ รองลงมาห้องสมุดจำนวน 17 แห่ง ใช้วิธีการติดต่อขอรายละเอียดจากแหล่งจัดซื้อหลายแหล่งเพื่อเปรียบเทียบกัน และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 4 แห่ง ใช้วิธีการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวกับแหล่งจัดซื้อ

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางจำนวนมากที่สุด 11 แห่ง ใช้วิธีติดต่อสอบถามบรรณารักษ์จากห้องสมุดอื่น ๆ ที่ใช้บริการของแหล่งจัดซื้อต่างๆ ส่วนห้องสมุดคณะ / สถาบัน จำนวนมากที่สุด 9 แห่ง ใช้วิธีการทดลองใช้บริการจากแหล่งจัดซื้อนั้น ๆ

ส่วนจำนวนวิธีการปฏิบัติในการคัดเลือกแหล่งจัดซื้อ พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 1-6 วิธี โดยห้องสมุดที่ใช้วิธีการปฏิบัติมากที่สุด 6 วิธี มีจำนวน 3 แห่ง คือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง และฝ่ายหอสมุด จอห์น เอฟ. เคนเนดี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2.4.6 บริการของแหล่งจัดซื้อ

บริการที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ 33 แห่ง ได้รับจากแหล่งจัดซื้อ คือ ให้อ่างอย่างแผ่นซีดีรอมทดลองใช้ รองลงมาห้องสมุด 25 แห่ง เท่ากัน ได้รับบริการสาริตการใช้อินเทอร์เน็ต และบริการแคตตาล็อกฐานข้อมูล และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 21 แห่ง ได้รับบริการดูแลซอฟต์แวร์ และแก้ไขปัญหาหลังการขาย

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุดพบว่า หอสมุดกลาง และห้องสมุดคณะ / สถาบัน ส่วนใหญ่ (17 แห่ง และ 16 แห่ง ตามลำดับ) ได้รับบริการให้ตัวอย่างแผ่นซีดีรอมทดลองใช้

สำหรับจำนวนการได้รับบริการจากแหล่งจัดซื้อ พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 1-5 ประเภท โดยห้องสมุดที่ได้รับบริการมากที่สุด 5 ประเภท มีจำนวน 10 แห่ง

2.4.7 วิธีการติดต่อกับแหล่งจัดซื้อในประเทศ และต่างประเทศในการจัดซื้อ/บอกรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร

ในการติดต่อกับแหล่งจัดซื้อในประเทศ ห้องสมุดส่วนใหญ่ 30 แห่ง ใช้วิธีการติดต่อทางโทรศัพท์ รองลงมาห้องสมุด 25 แห่ง มีแหล่งจัดซื้อมาติดต่อด้วยตนเอง และห้องสมุดน้อยที่สุด 11 แห่ง ใช้วิธีการติดต่อผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลาง และห้องสมุดคณะ/สถาบัน ส่วนใหญ่ (13 แห่ง และ 17 แห่ง ตามลำดับ) ใช้วิธีการติดต่อทางโทรศัพท์

ส่วนวิธีการติดต่อกับแหล่งจัดซื้อในประเทศ พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 1-5 วิธี โดยห้องสมุดที่มีวิธีการติดต่อมากที่สุด 5 วิธี มีจำนวน 1 แห่ง คือสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำหรับวิธีการติดต่อกับแหล่งจัดซื้อในต่างประเทศ พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ 11 แห่ง ใช้วิธีการติดต่อผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ รองลงมาห้องสมุดจำนวน 6 แห่ง ใช้วิธีการติดต่อทางไปรษณีย์ และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 1 แห่ง ใช้วิธีการติดต่อทางโทรศัพท์

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุดพบว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบันส่วนใหญ่ (7 แห่ง และ 4 แห่ง ตามลำดับ) ใช้วิธีการติดต่อทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

ส่วนจำนวนวิธีการติดต่อกับแหล่งจัดซื้อในต่างประเทศของห้องสมุดแต่ละแห่ง พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 1 – 3 วิธี โดย ห้องสมุดที่ใช้วิธีการติดต่อมากที่สุด 3 วิธี มีจำนวน 3 แห่ง

2.4.8 ระบบฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่ห้องสมุดจัดซื้อ

ห้องสมุดเกือบทั้งหมด 35 แห่ง จัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารระบบเดี่ยว ส่วนห้องสมุดที่จัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารระบบเครือข่ายมีจำนวน 9 แห่ง โดยห้องสมุดส่วนใหญ่ 5 แห่ง เท่ากัน จัดซื้อระบบเครือข่ายภายในห้องสมุด และจัดซื้อระบบเครือข่ายห้องสมุดภายในมหาวิทยาลัย ส่วนห้องสมุดอีก 2 แห่ง จัดซื้อระบบเครือข่ายห้องสมุดภายในคณะ

เมื่อพิจารณาระบบฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่ห้องสมุดแต่ละแห่งจัดซื้อพบว่า ห้องสมุดจำนวน 28 แห่ง จัดซื้อเพียงระบบเดี่ยว โดยห้องสมุด 27 แห่ง จัดซื้อระบบเดี่ยวเพียงระบบเดี่ยว และห้องสมุด 1 แห่ง คือ ห้องสมุดและศูนย์เอกสารการสัตว ศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดซื้อระบบเครือข่ายเพียงระบบเดี่ยว ส่วนห้องสมุดอีก 8 แห่ง จัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารทั้ง 2 ระบบ

ผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มบุรี จุลกันท์ (2538) ที่พบว่า ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ 20 แห่ง ใช้ระบบซีดีรอมที่ใช้ได้ทีละคน และห้องสมุด 7 แห่ง ใช้ระบบการใช้งานพร้อมกันได้ทีละหลายคน

สำหรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่ห้องสมุดจัดซื้อในระบบเดี่ยวเพียงระบบเดี่ยว พบว่า มีจำนวน 81 ชื่อ ส่วนฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่ห้องสมุดจัดซื้อในระบบ

เครือข่ายเพียงระบบเดียว มีจำนวน 8 ชื่อ และฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่ห้องสมุดบางแห่งจัดซื้อเป็นระบบเดียว และบางแห่งจัดซื้อเป็นระบบเครือข่าย มีจำนวน 5 ชื่อ

สำหรับห้องสมุดที่จัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารระบบเครือข่าย พบว่าห้องสมุดที่จัดซื้อฐานข้อมูลระบบเครือข่ายมากที่สุด 4 ฐานข้อมูล มีจำนวน 1 แห่ง ส่วนห้องสมุดที่จัดซื้อฐานข้อมูลระบบเครือข่ายน้อยที่สุด 1 ฐานข้อมูล มีจำนวน 4 แห่ง ทั้งนี้ ฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารระบบเครือข่ายที่ห้องสมุดจัดซื้อด้วยจำนวนผู้ใช้สูงสุด 5 ผู้ใช้ มีจำนวน 3 ฐานข้อมูล และฐานข้อมูลที่ห้องสมุดจัดซื้อด้วยจำนวนใช้น้อยที่สุด 2 ผู้ใช้ มีจำนวน 1 ฐานข้อมูล

2.4.8.1 เหตุผลที่ห้องสมุดจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารระบบเครือข่าย (ห้องสมุด 9 แห่ง)

ในการจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารระบบเครือข่าย ห้องสมุดทั้งหมด 9 แห่ง ใช้เหตุผล คือ จัดซื้อเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ รองลงมาห้องสมุดจำนวน 7 แห่ง จัดซื้อ เพราะได้รับงบประมาณเพียงพอ และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 5 แห่ง จัดซื้อ เพราะความต้องการของผู้ใช้

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางจำนวน 6 แห่ง เท่ากัน จัดซื้อ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ ได้รับงบประมาณเพียงพอ และเพื่อขยายจุดบริการออกไปยังที่ต่างๆ ส่วนห้องสมุดคณะ/สถาบันจำนวนมากที่สุด 3 แห่ง เท่ากัน จัดซื้อเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ และเพื่อขยายจุดบริการออกไปยังที่ต่างๆ

ส่วนจำนวนเหตุผลที่ห้องสมุดใช้ในการจัดซื้อ พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 2-4 ข้อ โดยห้องสมุดที่ใช้เหตุผลมากที่สุด จำนวน 4 ข้อ มี 5 แห่ง

2.4.8.2 เหตุผลที่ห้องสมุดจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารระบบเดียว

ห้องสมุดส่วนใหญ่ 25 แห่ง ให้เหตุผลในการจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารระบบเดียว คือ ราคาถูกกว่าระบบเครือข่าย รองลงมาห้องสมุดจำนวน 22 แห่ง ให้เหตุผลว่า ราคาเหมาะสมกับงบประมาณ และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 6 แห่ง ให้เหตุผลว่า ความสามารถของระบบเครือข่ายมีไม่เพียงพอ

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางจำนวนมากที่สุด 12 แห่ง ให้เหตุผลว่า ราคาถูกกว่าระบบเครือข่าย ส่วนห้องสมุดคณะ/สถาบัน ส่วนใหญ่ 13 แห่ง เท่ากัน ให้เหตุผลว่า ราคาถูกกว่าระบบเครือข่าย และราคาเหมาะสมกับงบประมาณ

ส่วนจำนวนเหตุผลที่ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้ในการจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารระบบเดียว พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 1-5 ข้อ โดยห้องสมุดที่ใช้เหตุผลมากที่สุด 5 ข้อ มีจำนวน 1 แห่ง

2.4.9 ค่าใช้จ่ายเพิ่ม เมื่อห้องสมุดจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร

เมื่อห้องสมุดจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร พบว่า ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 27 แห่ง เท่ากัน มีค่าใช้จ่ายเพิ่มในการจัดซื้อ เครื่องคอมพิวเตอร์/เครื่องอ่านCD/เครื่องเขียน CD และจัดซื้ออุปกรณ์สำหรับพิมพ์ข้อมูล เช่น เครื่องพิมพ์ กระดาษพิมพ์ เป็นต้น รองลงมาห้องสมุดจำนวน 19 แห่ง มีค่าใช้จ่ายในการจัดฝึกอบรมบุคลากรในการให้บริการ และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 13 แห่ง จัดซื้อซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางจำนวนมากที่สุด 16 แห่ง จัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์/เครื่องอ่าน CD/เครื่องเขียน CD ส่วนห้องสมุดคณะ/สถาบันจำนวนมากที่สุด 12 แห่ง จัดซื้ออุปกรณ์สำหรับพิมพ์ เช่น เครื่องพิมพ์ กระดาษพิมพ์ เป็นต้น

ส่วนจำนวนรายการที่ห้องสมุดแต่ละแห่งต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 1-4 รายการ โดยห้องสมุดที่เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากที่สุด 4 รายการมีจำนวน 7 แห่ง

ผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Blackston (1996) ที่พบว่า ห้องสมุดนอกจากใช้งบประมาณในการจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารแล้ว ยังต้องจัดหางบประมาณเพิ่มอีก 20% สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดเทคโนโลยีที่ใช้กับซีดีรอม และเป็นค่าใช้จ่ายในการแนะนำฝึกอบรมผู้ให้บริการในการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลด้วย

2.4.10 การจัดซื้อวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์

ในการจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ 21 แห่ง จัดซื้อวารสารที่เป็นรูปแบบสิ่งพิมพ์ด้วยเป็นบางชื่อ ส่วนห้องสมุดที่ไม่จัดซื้อวารสารที่เป็นรูปแบบสิ่งพิมพ์ มีจำนวน 15 แห่ง

สำหรับเหตุผลที่ห้องสมุดจัดซื้อวารสารที่อยู่ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ควบคู่กับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ 16 แห่ง จัดซื้อ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ รองลงมาห้องสมุดจำนวน 8 แห่ง เท่ากัน ใช้เหตุผล คือ ผู้ใช้ยังไม่สามารถสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลประเภทกรรมสิทธิ์/สาระสังเขป ได้ตามที่ต้องการ และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ มีไม่เพียงพอต่อผู้ใช้บริการ และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 5 แห่ง ให้เหตุผลว่า ได้รับส่วนลด

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบันจำนวนมากที่สุด (6 แห่ง และ 10 แห่ง ตามลำดับ) ใช้เหตุผล คือ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้

ส่วนจำนวนเหตุผลที่ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้ในการจัดซื้อวารสารที่อยู่ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ ควบคู่กับฐานข้อมูล พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 1 – 5 ข้อ โดยห้องสมุดที่ใช้เหตุผลมากที่สุด 5 ข้อ มีจำนวน 1 แห่ง คือห้องสมุดและศูนย์เอกสารการสัตว ณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับเหตุผลที่ห้องสมุดไม่จัดซื้อวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ควบคู่กับฐานข้อมูลซีดีรอม พบว่า ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 12 แห่ง เท่ากัน ใช้เหตุผล คือ ประหยัดเนื้อที่ในการจัดเก็บวารสาร และการเข้าถึงข้อมูลจากฐานข้อมูล ได้รับความรวดเร็วกว่าการค้นวารสารในรูปแบบ และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 7 แห่ง ให้เหตุผลว่า ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บวารสาร

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางจำนวนมากที่สุด (9 แห่ง) ใช้เหตุผล คือ การเข้าถึงข้อมูลจากฐานข้อมูลได้รับความรวดเร็วกว่าการค้นวารสารในรูปแบบ ส่วนห้องสมุดคณะ/สถาบันจำนวนมากที่สุด 4 แห่ง ใช้เหตุผล คือ ประหยัดเนื้อที่ในการจัดเก็บวารสาร

สำหรับจำนวนเหตุผลที่ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้ พบว่า มีจำนวนตั้งแต่ 1 – 4 ข้อ โดยห้องสมุดจำนวน 2 แห่ง ใช้เหตุผลมากที่สุด 4 ข้อ

2.4.11 การได้รับอิทธิพลจากการฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร

ห้องสมุดจำนวน 23 แห่ง ไม่ได้รับการอิทธิพลจากการฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร ส่วนห้องสมุดที่ได้รับการอิทธิพลจากการมีจำนวน 13 แห่ง โดยห้องสมุดส่วนใหญ่ 11 แห่ง ได้รับอิทธิพลจากการได้รับบริจาค และทั้ง 11 แห่ง ได้รับบริจาคฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทวรรณกรรม/สาระสังเขป มีห้องสมุดเพียง 1 แห่ง ที่ได้รับบริจาคฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทเอกสารฉบับเต็มด้วย ส่วนห้องสมุดที่ได้รับการอิทธิพลจากการขอรับบริจาค มีจำนวน 3 แห่ง โดยทั้ง 3 แห่ง ขอรับบริจาคฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทวรรณกรรม/สาระสังเขป และ 1 แห่ง ขอรับบริจาคฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารประเภทเอกสารฉบับเต็มด้วย

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบันส่วนใหญ่ (10 แห่ง และ 13 แห่ง ตามลำดับ) ไม่ได้รับอิทธิพลจากการ ส่วนหอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบัน ที่ได้รับอิทธิพลจากการ (8 แห่ง และ 5 แห่ง ตามลำดับ) พบว่า หอสมุดกลางทุกแห่ง (8 แห่ง) ได้รับบริจาค ในขณะที่ห้องสมุดคณะ/สถาบัน 3 แห่ง เท่านั้น ได้รับอิทธิพลจากการจากการขอรับบริจาค และได้รับบริจาค

สำหรับจำนวนฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่ห้องสมุดจำนวน 13 แห่ง ได้รับบริจาค พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 19 ชื่อ จำแนกเป็นฐานข้อมูลประเภทวรรณกรรม/สาระสังเขป จำนวน 17 ชื่อ และเป็นฐานข้อมูลประเภทเอกสารฉบับเต็ม 2 ชื่อ

ห้องสมุดที่ได้รับการอิทธิพลจากการฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารมากที่สุด 8 ฐานข้อมูล มีจำนวน 1 แห่ง รองลงมาห้องสมุดที่ได้รับการอิทธิพลจากการฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร 2 ฐานข้อมูล มีจำนวน 6 แห่ง และห้องสมุดที่ได้รับ 1 ฐานข้อมูล มีจำนวน 6 แห่ง สำหรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารชื่อที่ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 4 แห่ง ได้รับอิทธิพลจากการมี 2 ชื่อ คือ MEDLINE และ ERIC

2.5 สาขาวิชาของฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่ห้องสมุดจัดซื้อ

ฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารทั้ง 94 ฐานข้อมูลที่ห้องสมุดจัดซื้อ พบว่า มีเนื้อหาครอบคลุม 20 สาขาวิชา โดยฐานข้อมูลส่วนใหญ่ จำนวน 82 ฐานข้อมูล มีเนื้อหาครอบคลุม 1 สาขาวิชา ส่วนฐานข้อมูลที่มีเนื้อหาครอบคลุมหลายสาขาวิชามีจำนวน 12 ฐานข้อมูล

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารในแต่ละสาขาวิชา พบว่า ฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารจำนวนมากที่สุด 35 ฐานข้อมูล มีเนื้อหาสาขาวิชาแพทยศาสตร์ รองลงมาฐานข้อมูลจำนวน 11 ฐานข้อมูล เท่ากัน มีเนื้อหาสาขาวิชาชีววิทยาและวิศวกรรมศาสตร์ และฐานข้อมูลจำนวนน้อยที่สุด 1 ฐานข้อมูล เท่ากัน มีเนื้อหาด้านประวัติศาสตร์และศิลปกรรม

ผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ระบุไว้ว่า ฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่จัดหาส่วนใหญ่ มีเนื้อหาในด้านสาขาวิชาแพทยศาสตร์

ในด้านสาขาวิชาของฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่มีในห้องสมุดมหาวิทยาลัย พบว่า ห้องสมุดเกือบทั้งหมด 35 แห่ง มีฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่ครอบคลุมเนื้อหา 1 สาขาวิชา และห้องสมุดจำนวน 13 แห่ง มีฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่ครอบคลุมเนื้อหาหลายสาขาวิชา สำหรับฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่มีเนื้อหา 1 สาขาวิชา พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่จำนวน 16 แห่ง มีฐานข้อมูลสาขาวิชาแพทยศาสตร์ รองลงมาห้องสมุดจำนวน 11 แห่ง มีฐานข้อมูลสาขาวิชาการศึกษา และห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุด 1 แห่ง เท่ากัน มีฐานข้อมูลสาขาวิชาชีวประวัติ รัฐศาสตร์ ฟิสิกส์ และคอมพิวเตอร์

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางส่วนใหญ่ จำนวน 17 แห่ง จัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่ครอบคลุมเนื้อหาหลายสาขาวิชา สำหรับฐานข้อมูลที่มีเนื้อหา 1 สาขาวิชา พบว่า หอสมุดกลางส่วนใหญ่ จัดหาฐานข้อมูลสาขาวิชาการศึกษา ส่วนห้องสมุดคณะ/สถาบัน พบว่า ห้องสมุดทุกแห่ง (18 แห่ง) จัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่มีเนื้อหา 1 สาขาวิชา โดยห้องสมุดส่วนใหญ่จำนวน 12 แห่ง จัดหาฐานข้อมูลสาขาวิชาแพทยศาสตร์

จากการที่ผลการวิจัย พบว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบัน จัดซื้อสาขาวิชาของฐานข้อมูล แตกต่างกัน โดยหอสมุดกลาง เน้นการจัดหาฐานข้อมูลที่ครอบคลุมหลายสาขาวิชา ในขณะที่ห้องสมุดคณะ/สถาบัน จัดซื้อฐานข้อมูลที่มีเนื้อหา 1 สาขาวิชาเป็นหลัก อาจเนื่องจากหอสมุดกลางต้องให้บริการแก่ผู้ใช้ทุกคณะในมหาวิทยาลัย ดังนั้น ฐานข้อมูลที่หอสมุดกลางจัดหา

จึงต้องครอบคลุมเนื้อหาหลายสาขาวิชา เพื่อตอบสนองผู้ใช้ได้ทั้งหมด ส่วนห้องสมุดคณะ/สถาบัน มีหน้าที่ให้บริการแก่ผู้ใช้ภายในคณะ/สถาบันเป็นหลัก ซึ่งเป็นผู้ใช้เฉพาะกลุ่ม และมีความต้องการใช้ข้อมูลเฉพาะด้าน ห้องสมุดคณะ/สถาบัน จึงจัดหาฐานข้อมูลที่มีเนื้อหา ในด้านที่ห้องสมุดคณะ ให้บริการเท่านั้น เช่น ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ของทุกมหาวิทยาลัย จะเน้นการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารสาขาแพทยศาสตร์ ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ เน้นการจัดหาฐานข้อมูลสาขาวิชา กฎหมาย เป็นต้น

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

3.1 ปัญหาในการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ประสบปัญหาในการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารโดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.01$) และประสบปัญหาแต่ละด้านในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้ดังนี้ ด้านสาขาวิชา ($\bar{x} = 3.29$) ด้านการจัดซื้อ ($\bar{x} = 3.06$) ด้านประเภทของฐานข้อมูล ($\bar{x} = 3.02$) ด้านงบประมาณ ($\bar{x} = 2.98$) และด้านการคัดเลือก ($\bar{x} = 2.75$)

ในการเปรียบเทียบระดับปัญหาที่หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบันประสบ โดยการทดสอบค่า t พบว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบันประสบปัญหาโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบในแต่ละด้าน พบว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบัน ประสบปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพียง 2 ด้าน คือ ด้านการจัดซื้อ และด้านประเภทของฐานข้อมูล ส่วนอีก 3 ด้าน คือ ด้านงบประมาณ ด้านการคัดเลือก และด้านสาขาวิชานั้น ประสบปัญหาไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่า มีทั้งที่สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 3 ที่กำหนดไว้ว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบัน ประสบปัญหาในการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารไม่แตกต่างกัน การที่ผลการวิจัย พบว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบัน ประสบปัญหา 2 ด้าน แตกต่างกัน คือ ด้านการจัดซื้อ และด้านประเภทของฐานข้อมูล โดยในด้านการจัดซื้อ อาจเนื่องจาก การที่ฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารนั้นๆ กำหนดว่า ให้หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบัน จัดซื้อผ่านตัวแทนจำหน่ายเท่านั้น เนื่องจากตัวแทนจำหน่ายจัดซื้อลิขสิทธิ์มาจำหน่ายแต่ผู้เดียว แต่ในขณะเดียวกัน ตัวแทนจำหน่ายฐานข้อมูลดังกล่าว มีการให้บริการ และข้อกำหนดใน

การจัดซื้อ ซึ่งรวมทั้งราคา ที่แตกต่างกัน ระหว่างหอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบัน ดังนั้น หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบัน จึงประสบปัญหาด้านการจัดซื้อที่แตกต่างกัน

ส่วนประเภทของฐานข้อมูล อาจเนื่องจาก หอสมุดกลางส่วนใหญ่ จัดซื้อฐานข้อมูลประเภทบรรณนิ/สารระสังเขปมากกว่าประเภทเอกสารฉบับเต็ม ในขณะที่ ห้องสมุดคณะ/สถาบัน จัดซื้อฐานข้อมูลประเภทเอกสารฉบับเต็มมากกว่าฐานข้อมูลประเภทบรรณนิ/สารระสังเขป ซึ่งฐานข้อมูลทั้ง 2 ประเภท มีความแตกต่างกันในด้านของเนื้อหา การใช้งาน และราคา ดังนั้น ในการจัดหาฐานข้อมูลทั้ง 2 ประเภท จึงทำให้หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบัน ประสบปัญหาในการจัดหาประเภทของฐานข้อมูลแตกต่างกัน

สำหรับรายละเอียดของปัญหาในการจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร แต่ละด้าน มีดังนี้

3.1.1 ปัญหาด้านงบประมาณ

ห้องสมุดประสบปัญหา 2 ระดับ คือ ระดับมาก และระดับปานกลาง โดย ปัญหาที่ประสบในระดับมากมี 1 รายการ คือ ได้รับงบประมาณในการจัดหาฐานข้อมูลไม่เพียงพอกับรายชื่อที่เคยขอรับ ($\bar{x} = 3.71$) ส่วนปัญหาอีก 4 รายการ ประสบในระดับปานกลาง โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขั้นตอนในการเบิกจ่ายล่าช้า ทำให้ได้รับฐานข้อมูลล่าช้าไปด้วย

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางประสบปัญหา 2 ระดับ ได้แก่ ระดับมาก และระดับปานกลาง โดยปัญหาที่ประสบในระดับมาก 1 รายการ คือ ได้รับงบประมาณในการจัดหาฐานข้อมูลไม่เพียงพอกับรายชื่อที่เคยขอรับ ส่วนปัญหาอีก 4 รายการ ประสบปัญหาในระดับปานกลาง สำหรับห้องสมุดคณะ/สถาบัน พบว่า ประสบปัญหา 3 ระดับ ได้แก่ ระดับมาก ปานกลาง และน้อย โดยปัญหาที่ประสบในระดับมาก คือ ได้รับงบประมาณในการจัดหาฐานข้อมูลไม่เพียงพอกับรายชื่อที่เคยขอรับ ส่วนปัญหาที่ประสบในระดับปานกลาง มี 3 รายการ และปัญหาในระดับน้อย มี 1 รายการ

เมื่อเปรียบเทียบระดับปัญหา พบว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบัน ประสบปัญหาด้านงบประมาณทุกรายการ ไม่แตกต่างกัน

3.1.2 ปัญหาด้านการคัดเลือก

ห้องสมุดประสบปัญหา 3 ระดับ คือ ระดับมาก ปานกลาง และระดับน้อย โดยปัญหาที่ประสบในระดับมากมี 1 รายการ คือ ถ้าห้องสมุดตัดสินใจคัดเลือกฐานข้อมูลประเภทเอกสารฉบับเต็ม โดยจัดซื้อควบคู่กับตัวเล่มสิ่งพิมพ์ ทำให้ไม่มีโอกาสคัดเลือกฐานข้อมูลอื่นๆ ได้อีก เนื่องจากราคาสูง ($\bar{x} = 3.64$) สำหรับปัญหาที่ประสบ ในระดับปานกลาง มี 8 รายการ โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ฐานข้อมูลมีราคาแพง ทำให้ไม่สามารถคัดเลือกได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ส่วนปัญหาที่ประสบในระดับน้อย มี 5 รายการ

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางประสบปัญหา 3 ระดับ ได้แก่ ระดับมาก ปานกลาง และน้อย โดยปัญหาที่ประสบในระดับมากมี 2 รายการ คือ ฐานข้อมูลมีราคาแพงทำให้ไม่สามารถคัดเลือกได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ และถ้าห้องสมุดตัดสินใจคัดเลือกฐานข้อมูลประเภทเอกสารฉบับเต็ม โดยจัดซื้อควบคู่กับตัวเล่มสิ่งพิมพ์ ทำให้ไม่มีโอกาสคัดเลือกฐานข้อมูลอื่นๆ ได้อีก ส่วนปัญหาที่ประสบในระดับปานกลาง มี 5 รายการ และปัญหาที่ประสบในระดับน้อยมี 7 รายการ สำหรับห้องสมุดคณะ/สถาบันนั้น พบว่าประสบปัญหา 2 ระดับ ได้แก่ ระดับปานกลาง และระดับน้อย ปัญหาที่ประสบในระดับปานกลางมี 9 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ถ้าห้องสมุดตัดสินใจคัดเลือกฐานข้อมูลประเภทเอกสารฉบับเต็ม ทำให้ไม่มีโอกาสคัดเลือกฐานข้อมูลอื่นๆ ได้อีก ส่วนปัญหาในระดับน้อย มี 5 รายการ

เมื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาที่หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบันประสบปัญหาในด้านการคัดเลือก พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกรายการ

3.1.3 ปัญหาด้านการจัดซื้อ

ห้องสมุดประสบปัญหา 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยปัญหาที่ประสบในระดับมากมี 4 รายการ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ แหล่งอภิชนนทนาการมีจำนวนน้อย ($\bar{x} = 3.82$) ตัวแทนบอกรับจัดซื้อลิขสิทธิ์มาจำหน่ายแต่ผู้เดียว ทำให้ไม่มีโอกาสเปรียบเทียบและเลือกตัวแทนได้ และต้องจัดซื้อในราคาสูง ($\bar{x} = 3.58$) การจัดซื้อฐานข้อมูลตามระเบียบราชการมีหลายขั้นตอน ทำให้เสียเวลา ($\bar{x} = 3.54$) และห้องสมุดไม่ทราบแหล่งอภิชนนทนาการ ($\bar{x} = 3.51$) ส่วนปัญหาที่ประสบในระดับปานกลางมี 11 รายการ โดยราย

การที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ แหล่งจัดซื้อที่มีจำกัด ทำให้ไม่มีโอกาสเปรียบเทียบฐานข้อมูลในด้านราคา และการใช้ และปัญหาที่ประสบในระดับน้อยมี 1 รายการ

เมื่อพิจารณาตามประเภทของห้องสมุด พบว่า หอสมุดกลางประสบปัญหา 2 ระดับ ได้แก่ ระดับมาก และระดับปานกลาง โดยปัญหาที่ประสบในระดับมากมี 7 รายการ คือ แหล่งอภินันทนาการมีจำนวนน้อย ตัวแทนบอกรับจัดซื้อลิขสิทธิ์มาจำหน่ายแต่ผู้เดียว ทำให้ไม่มีโอกาสเปรียบเทียบและเลือกตัวแทนได้และต้องซื้อในราคาสูง ห้องสมุดไม่ทราบแหล่งอภินันทนาการ แหล่งจัดซื้อที่มีจำกัด ทำให้ไม่มีโอกาสเปรียบเทียบฐานข้อมูล ในด้านราคาและการใช้ตัวแทนในประเทศมีจำนวนจำกัดและคิดค่าบริการสูง การจัดซื้อฐานข้อมูลตามระเบียบราชการมีหลายขั้นตอน ทำให้เสียเวลา และฮาร์ดแวร์ที่มีอยู่เดิมไม่สอดคล้องกับซอฟต์แวร์ฐานข้อมูล ต้องมีการจัดซื้อฮาร์ดแวร์ใหม่ ทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ส่วนปัญหาที่ประสบในระดับปานกลาง มี 9 รายการ โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวแทนบอกรับในต่างประเทศคิดค่าบริการสูง สำหรับห้องสมุดคณะ/สถาบันนั้น พบว่า ประสบปัญหา 2 ระดับ ได้แก่ ระดับปานกลาง และระดับน้อย ปัญหาที่ประสบในระดับปานกลาง มี 9 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แหล่งอภินันทนาการมีจำนวนน้อย ส่วนปัญหาที่ประสบในระดับน้อยมี 7 รายการ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระดับปัญหาด้านการจัดซื้อที่หอสมุดกลาง และห้องสมุดคณะ/สถาบันประสบ พบว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบันประสบปัญหาด้านการจัดซื้อ 4 รายการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอีก 12 รายการ ประสบปัญหาไม่แตกต่างกัน

3.1.4 ปัญหาด้านประเภทของฐานข้อมูล

ห้องสมุดประสบปัญหา ในระดับปานกลาง ทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ฐานข้อมูลประเภทเอกสารฉบับเต็ม บางรายการมีฟังก์ชันการใช้งานน้อยไปหรือซับซ้อนเกินไป ไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ให้บริการและผู้ใช้ ($\bar{x} = 3.24$)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระดับปัญหาด้านประเภทของฐานข้อมูล พบว่า หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ / สถาบัน ประสบปัญหาด้านประเภทฐานของข้อมูลทั้ง 2 รายการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.1.5 ปัญหาด้านสาขาวิชา

ห้องสมุดประสบปัญหาด้านสาขาวิชา 2 ระดับ คือ ระดับมากและระดับปานกลาง โดยปัญหาที่ประสบในระดับมากมี 1 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ($\bar{x} = 3.59$) และปัญหาที่ประสบในระดับปานกลาง 4 สาขาวิชา ซึ่งเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ($\bar{x} = 3.49$) หลายสาขาวิชา ($\bar{x} = 3.29$) สาขาวิชามนุษยศาสตร์ ($\bar{x} = 3.00$) และสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ($\bar{x} = 2.85$)

สำหรับรายละเอียดทางปัญหาในแต่ละสาขาวิชา ดังนี้

สาขาวิชามนุษยศาสตร์ และสาขาวิชาสังคมศาสตร์ หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ / สถาบัน ประสบปัญหาในระดับปานกลางทั้ง 3 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัญหาแหล่งผลิตมีน้อย ทำให้ไม่มีโอกาสเปรียบเทียบ ($\bar{x} = 3.30$, $\bar{x} = 3.07$)

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ / สถาบัน ประสบปัญหาในระดับมาก 2 ระบบ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ปัญหาฐานข้อมูลมีราคาสูง ($\bar{x} = 4.23$) และแหล่งผลิตมีน้อยทำให้ไม่มีโอกาสเปรียบเทียบ ($\bar{x} = 3.53$) และประสบปัญหาในระดับปานกลาง 1 รายการ

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ และหลายสาขาวิชา หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ / สถาบัน ประสบปัญหาในระดับมาก 1 รายการ คือ ปัญหาฐานข้อมูลราคาสูง ($\bar{x} = 4.09$, $\bar{x} = 3.88$) และประสบปัญหาในระดับปานกลาง 2 รายการ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระดับปัญหาด้านสาขาวิชาที่หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ / สถาบัน ประสบปัญหาด้านสาขาวิชาทุกสาขาวิชา และทุกปัญหาย่อยไม่แตกต่างกัน

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหา

ห้องสมุดจำนวน 9 แห่ง ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาในการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร โดยข้อเสนอแนะที่มีห้องสมุดตอบมากที่สุด 3 แห่ง มี 1 ข้อ ได้แก่ ควรได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้จัดซื้อฐานข้อมูล วารสารอื่นๆ เพิ่มเติมจากรายชื่อที่เคยบอกรับ

การทดสอบสมมติฐาน

จากสมมติฐาน 3 ข้อ ที่ได้ทดสอบไปดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า มีทั้งที่เป็นไปและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. ส่วนที่เป็นไปตามสมมติฐาน

ข้อ 1. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่คัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร โดยใช้เกณฑ์การมีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย และจัดซื้อผ่านตัวแทนจำหน่าย

ข้อ 2. ฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่จัดหาส่วนใหญ่ เป็นประเภทครชนีและสาระสังเขป และมีเนื้อหาในด้านสาขาวิชาแพทยศาสตร์

2. ส่วนที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ข้อ 1 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่จัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร โดยใช้เงินรายได้ของมหาวิทยาลัย

3. ผลการวิจัยบางส่วนเป็นไปตามสมมติฐาน และบางส่วนไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ข้อ 3. หอสมุดกลาง และห้องสมุดคณะ / สถาบัน ประสบปัญหาในการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารไม่แตกต่างกัน

ส่วนที่เป็นไปตามสมมติฐาน คือ หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบัน ประสบปัญหาไม่แตกต่างกัน ในด้านงบประมาณ ด้านการคัดเลือก และด้านสาขาวิชา

ส่วนที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน คือ หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ/สถาบัน ประสบปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2 ด้าน คือ ด้านการจัดซื้อและด้านประเภทของฐานข้อมูล

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารห้องสมุดและบรรณารักษ์ ในการดำเนินการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารไว้ให้บริการ ดังนี้

1. งบประมาณ

1.1 ห้องสมุดควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารให้เพียงพอ อย่างน้อยที่สุดให้พอกับการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่บอกรับอยู่แล้ว และถ้าเป็นไปได้ควรพิจารณาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่จะบอกรับใหม่เพิ่มเติมด้วย

2. การคัดเลือก

2.1 ห้องสมุดควรมีเกณฑ์การคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่แน่นอน และเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นแนวทางสำหรับบรรณารักษ์ในการพิจารณาคัดเลือกฐานข้อมูล

2.2 หน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการคัดเลือก และจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร ควรเป็นฝ่ายวารสาร หรือฝ่ายทรัพยากรสารสนเทศ หรืออาจรับผิดชอบร่วมกัน เนื่องจากบรรณารักษ์ ฝ่ายวารสารจะคุ้นเคยกับลักษณะของวารสารดีกว่าบรรณารักษ์ฝ่ายอื่น และสามารถพิจารณาเนื้อหา และวิธีการใช้ได้ดี ในขณะที่บรรณารักษ์ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรสามารถพิจารณา งบประมาณ และความสมคูลย์ของการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดได้อย่างเหมาะสม

2.3 ห้องสมุดควรเปิดโอกาสให้ผู้ใช้ห้องสมุดทุกประเภทร่วมมือในการคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร เพื่อจัดหาฐานข้อมูลได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ นอกจากนี้ ควรให้บรรณารักษ์ฝ่ายอื่นๆ มีส่วนร่วมในการคัดเลือกด้วย โดยเฉพาะบรรณารักษ์ฝ่ายบริการ เนื่องจาก บรรณารักษ์ผู้ให้บริการจะทราบความต้องการของผู้ใช้ได้ดี

2.4 ในการคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบ ควรทดลองใช้ฐานข้อมูลก่อนตัดสินใจ เพื่อจะได้ทำการตรวจสอบเนื้อหาและวิธีการใช้ว่าเหมาะสมกับผู้ใช้ และมีวิธีการใช้ที่ง่าย อำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้เพียงใด

3. การจัดซื้อ

3.1 ห้องสมุดสามารถจัดซื้อ / บอกรับ ฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารได้ 2 วิธี คือ โดยการจัดซื้อโดยตรงจากสำนักพิมพ์ / ผู้ผลิต / ผู้จำหน่าย และจัดซื้อผ่านตัวแทนจำหน่าย ซึ่งในการเลือกใช้วิธีการจัดซื้อวิธีใดวิธีหนึ่ง ควรพิจารณา ดังนี้

3.1.1 ฐานข้อมูลที่สามารถจัดซื้อโดยตรงจากผู้ผลิตได้ ห้องสมุดควรใช้วิธีการจัดซื้อโดยตรง โดยเฉพาะฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารที่มีราคาแพงมาก เพื่อประหยัดงบประมาณในการจัดซื้อ

3.1.2 ฐานข้อมูลที่กำหนดให้จัดซื้อผ่านตัวแทนจำหน่าย เนื่องจากตัวแทนจำหน่ายซื้อลิขสิทธิ์ได้แต่เพียงผู้เดียว ห้องสมุดแต่ละแห่งควรร่วมมือกันในการจัดซื้อกับตัวแทนจำหน่าย เพื่อสามารถต่อรองราคาได้ถูกลง

3.2 ในการจัดซื้อ / บอกรับ ฐานข้อมูลซีดีรอมวารสารกับแหล่งจัดซื้อใดๆ ควรคำนึงถึงการบริการของแหล่งจัดซื้อด้วย ไม่ว่าจะเป็นการให้ตัวอย่างฐานข้อมูลทดลองใช้ การสาธิตการใช้ฐานข้อมูล บริการแคตตาล็อกฐานข้อมูล บริการสอบถามค่วนทางโทรศัพท์ ตลอดจนบริการดูแลซอฟต์แวร์และแก้ไขปัญหาหลังการขาย

4. สาขาวิชาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร

หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ / สถาบัน ควรเน้นสาขาวิชาของฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร ที่จัดซื้อให้แตกต่างกัน โดยหอสมุดกลางควรเน้นการจัดซื้อฐานข้อมูลซีดีรอมที่มีเนื้อหาครอบคลุมหลายสาขาวิชา และกระจายในครบถ้วนทุกสาขาวิชา ส่วนห้องสมุดคณะควรเน้นการจัดซื้อฐานข้อมูลที่มีเนื้อหา / เฉพาะสาขาที่เปิดสอนในคณะ / สถาบัน เท่านั้น

แนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาการจัดหาฐานข้อมูลซีดีรอมวารสาร ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน และห้องสมุดเฉพาะ
2. ควรศึกษาการจัดหาวารสารอิเล็กทรอนิกส์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัย